

НАУКОВА СПАДЩИНА ТА ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ЙОСИФА СЛІПОГО

Гаранджа В. Я.,

*Лиценціат церковної історії,
мол. наук. співроб. ІІЦ УКУ /
4 курс аспірантури ФБФ УКУ*

ОТЕЦЬ ЙОСИФ СЛІПІЙ І ГЕНЕЗА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ БОГОСЛОВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ У ЛЬВОВІ

Якісна освіта є важливою для розвитку будь-якої структури чи організації, оскільки дає можливість цій спільноті розвиватися та загалом сприяє розвитку науки у конкретній царині. Це стосується, зокрема, і богословської освіти. Її роль у розбудові культурно-релігійного і суспільно-політичного життя українського народу добре розумів греко-католицький митрополит Андрей Шептицький, а його соратником у цій справі впродовж всього свого життя виступав і Йосиф Сліпий – спершу як ректор духовної семінарії у Львові і греко-католицької богословської академії, а згодом – як наступник митрополита і глава УГКЦ [8, 106–122].

Ідея про необхідність заснування греко-католиками окремого вищого навчального закладу у Львові з'явилася ще на початку ХХ століття, однак конкретні умови для створення подібної інституції виникли лише в 1920-х рр. Після тривалих підготовчих заходів в березні 1928 р. митрополит Шептицький розпорядився опублікувати в архієпархіальному віснику установчий документ богословської академії – її статут [2, 9-10]. Хоча вже з жовтня того року новий навчальний заклад, що опирався на існуючий при львівській духовній семінарії богословський ліцей, розпочав свою діяльність в тестовому режимі, процес налагодження нормальної роботи академії потребував більше часу. Таким чином, офіційне відкриття і урочиста інавгурація відбулися в жовтні 1929 р. Незважаючи на те, що заклад був богословським, подія пройшла за участі численних українських суспільних і політичних діячів. Такий ажіотаж навколо богословської академії був викликаний несприятливими для українців умовами перебування Східної Галичини під польським пануванням [3, 4]. Фактично, богословська академія впродовж всього міжвоєнного періоду була єдиним українським вищим навчальним закладом на західноукраїнських землях.

Офіційне призначення на ректора академії о. Сліпий отримав 14 березня 1929 року. До того він, з доручення митрополита, займався справою організації академії, формально не обіймаючи цієї посади. Йосиф Сліпий очолював академію як ректор впродовж всього періоду її існування. В грудні 1931 р. митрополит вдруге іменував його ректором на наступні 3 роки, а в 1934 та 1937 рр. знову продовжив його повноваження [4, 138].

Відповідно до першого видання статуту богословської академії, заклад задумувався як класичний католицький богословський факультет, основним завданням якого було формування майбутніх греко-католицьких священників та розвиток східної богословської науки в різних галузях [6, 3]. Однак, через різні причини, концепція навчального закладу поступово змінюється. В доповненому виданні статуту, опублікованому в 1933 р., окрім богословського факультету був зазначений і філософський. Більше того, один з параграфів допускав можливість за необхідності заснування юридичного та інших факультетів. Таким чином, творці богословської академії, при виникненні сприятливих обставин, мали намір перетворити його на повноцінний український університет [5, 14].

Спробу реалізації такого плану Йосиф Сліпий зробив у 1937 р. В лютому того року він надіслав митрополиту Шептицькому листа, в якому описав свою ідею. Відповідно до плану о. Сліпого, богословська академія як суто богословський навчальний заклад мала продовжувати діяти, натомість він запропонував заснувати у Львові ще один український навчальний заклад – Науковий Інститут, що мав складатися спершу з двох факультетів – філософського та юридичного, що охоплювали б 12 кафедр. Через кілька років діяльності цей навчальний заклад зміг би претендувати на визнання як приватний вищий навчальний заклад, а в перспективі став би основою для створення у Львові українського католицького університету [9, 173].

До кінця існування академії так і не вдалося повноцінно зреалізувати цих ідей. Головною перешкодою тут була відсутність акредитації закладу як зі сторони ватиканської Конгрегації у справах освіти, так і зі сторони Польської держави. При цьому, саме політичні причини і боротьба польського уряду з розвитком українського національного руху в Галичині, не залишали можливості Риму надати богословській академії необхідну акредитацію і визнання в католицькому світі. Ректорат міг спробувати самостійно заснувати юридичний факультет або інші структурні підрозділи, однак для світських студентів-небогословів навчання на цих факультетах було б безперспективним.

Після ліквідації більшовиками вказаного навчального закладу в квітні 1945 р. та арешту самого Йосифа Сліпого, він не забув про цей проєкт. Щойно вийшовши на волю та переїхавши до Риму, митрополит Сліпий одразу ж взявся за відновлення богословської академії, розширивши її до формату Українського Католицького Університету [7, 27-28]. Спадкоємицею цих обох інституцій можна вважати перезасновану вже у незалежній Україні Львівську Богословську Академію, на базі якої у 2002 р. був створений у Львові Український Католицький Університет [1, 15].

ЛІТЕРАТУРА

1. Головач У. – Маринович М. – Ясіновський А. (ред.). Ідентичність і місія Українського Католицького Університету: Доповіді, промови і дискусії інавгураційних урочистостей 25–29 червня 2002 року. Львів, 2003.
2. Греко-католицька богословська академія у Львові в першому трьохліттю свого існування (1928-1931). Львів, 1932.
3. З церковного життя. Відкриття греко-католическої Богословської Академії у Львові. *Діло*. 1929. № 224 (9 жовтня). С. 4.
4. Світильник Істини. Джерела до історії української католицької богословської академії у Львові / за ред. Сениця П. Ч. 1. Торонто – Чикаго, 1973.
5. Сліпий Й. Греко-католицька богословська академія та її статuti. Друге доповнене видання. Львів, 1933.
6. Статuti греко-католицької богословської академії у Львові. Львів, 1928.
7. Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи в першому п'ятиліттю свого постанови і діяльності (1963-1968). Рим, 1969.
8. Федунік А. Митрополит Йосиф – ректор Греко-Католицької Богословської Академії. *Богословія*. 1963. Т. XXI–XXIV. Кн. 1–4. С. 106–122.
9. Центральний Державний Історичний Архів України у м. Львові, ф. 358 оп. 1 спр. 345.

Коноплицька О.І.,

*кандидат філологічних наук, доцент
кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності
Західноукраїнського національного університету*

ЙОСИФ СЛІПІЙ – РЕКТОР БОГОСЛОВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ

У 1922 році, здобувши освіту за кордоном, Йосиф Сліпий повертається на Західну Україну. Він став організатором Богословського наукового товариства (1922 р.), а з 1926 р. був його незмінним головою [3, с. 25].

Написав для нього статут і згуртував навколо себе науковців. Засновник та редактор квартальника «Богословія» з 1923 р. Під його керівництвом вийшло 29 томів «Богословія» та 45 наукових праць окремих видань.

Однак справжньою науковою лабораторією, повинен був стати університет. Отримавши блискучу освіту, Сліпий, як ніхто інший розумів необхідність відкриття вищого учбового закладу. Але польський уряд не поспішав вирішувати це питання. Лише після укладання конкордату між Польщею і Апостольським престолом у 1925 році для УГКЦ виникли сприятливі умови для організації Богословської Академії у місті Львові [4, с. 28].

У перші повосенні роки ректором семінарії був Тит Галушинський. Незабаром після того, як Андрей Шептицький назначив Йосифа викладати догматику у Львівській духовній семінарії, молодий професор стає ректором [2, с. 70].